

A fogolykiváltó Szűz Mária orgonistája

Íme, egy patinás név: **Wallner László**. Jó volna, ha ez a név legalább váradi viszonylatban nem törlődne ki soha az igaz lokálpatrióták emlékezetéből.

Érdeemes eltűnődni azon, hogy egy olyan ember hogyan válik meggyőződéses magyarrá, akinek ősei a 13. században kerültek e tájra. Nagyváradnak, sőt azon belül is egy kis sarkának, a Pogány-telepnek volt hűségese lakója.

Alig kezdődik el a 20. század, amikor 1902-ben tősgyökeres váradiként jön a világra. Halkan hozzá lehetne tenni: saját pechére, de nagyon sokak örömére.

Iskolai tanulmányait 1913–1917 között a híres-neves premontrei gimnáziumban kezdte, mely tanintézet, míg ezt a nevet viselte, rangot kölcsönzött az onnan útra bocsátott tanulóknak.

Wallner László szorgalmas, ambíciója töretlen. 1917-től 1919-ig a polgári iskola tanulója. Ezt követően, 1919–1923 között a tanítóképző intézetben fejezi be tanulmányait. Tanítói oklevelet kap, mint ahogy manapság is kapnak a végzős tanulók. A különbség csak az, hogy ő a mai értelemben vett tanítónál több volt. Ha akkor létezett volna alkalmatossági teszt, bizonyára az első helyet foglalta volna el. Tanításra, nevelésre predesztinálódott. Ha a róla készült valamely fényképét szemléljük, látszik, mi több, sugárzik arcáról, szabályosan ívelt homlokáról a

tiszta értelem, szeméből a határozottság, simára fésült dús hajáról a pedáns emberi attitűd.

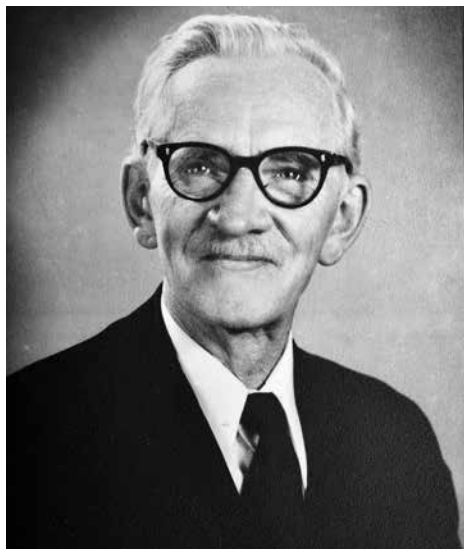
De pergezzük tovább élete kerekét. Alig egyenesedik fel az iskolapadból mint friss okleveles tanító, bevonul katonának a 81. gyalogezredbe, a havasalföldi Ploiești-be, ahol elvégzi az altiszti tanfolyamot, és ahonnan 1925-ben őrmesterként szerel le. Innentől fogva kezdődik el az a pálya, amire az életét tette. Tanítói karrierjét először a váradoszi elemi iskolában kezdte, majd Fugyivásárhelyen folytatta.

Amire minden ember vágyik egész életében, ő azt kapta a tanítványaitól

és azok szüleitől, és adta viszonzásul a szeretetet. Itt már teljes egészében megmutatkozott, kiteljesedett a tanító és az ember ötvözetéből összeállt egyéniség. Ám sajnos az élet nem torpant meg még ilyen maradandó évek után sem. Következik egy másik dátum, egy másik iskola. 1928-tól a váravelencei római katolikus fiúiskola lesz működésének újabb, de nem utolsó állomása. Tanítói pályája elválaszthatatlan kántori működésétől. Váravelencén a '30-as években az akkori kántortanító elhalálozik, s Wallner László pályázat útján a megboldogult helyébe lép. Itt nyer értelmet, ha más léptékben is, a krisztusi mondás: „Adjátok meg a császárnak, ami a császáré és Istennek, ami az Istené”. Amíg mint kiváló tanító, elismert pedagógus, a katedráról hinti szét a világi tudás alapismereteit, addig a templomban Isten lába elé helyezi magas egyházzenei tudásának minden cseppjét.

Hogy mi minden fér bele egy gazdag élet poggyászába, mi sem bizonyítja jobban, hogy a '30-as években belekóstol a politikába is. Tagja lesz az 1938-ban újjászerveződött Rongyos Gárdának, amelyik a trianoni döntéssel való szembefordulást, a revíziót képviselte. Többedmagával letartóztatják, és bár vele szemben nem alkalmaznak fizikai erőszakot, a megalázás legocsmányabb formáját alkalmazza a román vallatótiszt: a fejére vizez.

A termékeny időszakot jelzi, hogy kórust, dalárdát szervez a velenceiek összefogásával. De nemcsak összefogta a dalárdát, össze is tartotta, sikerre is vitte számos nyilvános előadás során. A kórossal nemcsak szűkebb hazájában, hanem Magyarországon is fellépett. Lendületes munkája attól is

szárnyra kapott, hogy nagyon szoros, egymást kölcsönösen segítő kapcsolatot teremt a két felekezet – a katolikus és református – papjai és hívei között. Zitzmann Ferenc katolikus és Kis Károly református papok nagyban támogatták és érlelték ezt az összefogást. A két felekezet kórusa kölcsönösen tartott előadást egymás gyülekezetében is. Ékes bizonyítéka volt ez a kölcsönös szeretetnek és megbecsülésnek.

1940-et írunk, amikor is a második bécsi döntés nyomán a magyar hadsereg bevonul Váradra. Az ünnepélyes, díszes, parádés fogadtatás egyik főszervezője Wallner László. Ezek után nehéz évek következtek. A háború vége Bécsújhelyen találja, ahonnan mint főhadnagyot az oroszok az utcáról viszik el Szibériába. Szikár alkata ellenére szívóssága olyan nagy volt, hogy még a -52 fokos fagyot is túlélte. Négy fogolytáborban is megfordult. Ezek egyike Cserepovec volt.

Érdekes, de szomorúan valóságos történet esett meg az egyik táborban. Egy alkalommal két unokatestvérrel

– akiket nevük német hangzása miatt hurcoltak el – egy és ugyanazon fogolytáborba került, anélkül, hogy tudomást szereztek volna egymásról. A sors tragédiája akkor következett be, amikor hat hónap után végre egymásra leltek. Ki hinné, hogy az örömbe is bele lehet halni. Pedig az egyik unokatestvérrel ez történt. Végzetes találkozásnak vagy inkább végzetes örömmek lehet nevezni.

Ebbe a kevés örömbe sok üröm keveredett. 1948 a szabadulás éve. Több magyar katonával együtt Budapestre hozzák, ahonnan kalandos körülmények között kerül haza, 45 kilósra fogatkozva.

Mint istenfélő bölcs embernek azok a kegyetlen szibériai évek is hasznára váltak. Ott is, ha tehetett, alkotott, mellesleg megtanult oroszul, amelynek később hasznát vette.

Szomorkás, de csodálatos hangvételű vallásos énekeket szerzett, amelyeket olyan nagy átéléssel játszott évtizedeken át a váravelencei római katolikus templom öreg orgonáján, hogy a hívek közül sokan megköny-

nyezték. E dalok szövege és zenéje át volt itatódva a szibériai, embert próbáló hideg kiváltotta fohásztól. Egyebek mellett a fogolykiváltó Szűz Máriához is írt fohászt.

A fogságból hazatérve visszakapta régi állását, sőt kinevezik a vincés zárda melletti iskola igazgatójának is. Ám ezután sem következtek boldog évek. Büntetésből a Cinka Panna városrészbéli cigányiskolába helyezik. A fogságból hozott orosz tudását sikerült kamatoztatnia, mivel az orosz nyelv kötelező tantárgy volt, így ez biztosította számára a katedrát. Cinka Panna neve nem csengett megalázón a fülének. Ott is tette a dolgát: tanított, nevelt, és ami akkoriban nem kis rizikó volt, imára szoktatta a cigány gyermekeket.

Négyosztályos iskolát épít. Az ott végzett nevelői munkájának elismerésül állami kitüntetésben részesül. De hogy ez a kis öröm se legyen felhőtlen, két nappal a kitüntetés átvétele előtt fegyelmit kap, és így helyette (bár az ő nevében) más vette át a díjat.

Tanít a Sánc utcai iskolában is (mai neve: Lucretia Suciu Általános Iskola),

Wallner László egykori tanítványaival valamikor a harmincas években

ahol volt bátorsága megtanítani a gyerekeknek a magyar *Himnusz*t, amiről a román iskolaigazgatónak bár tudomása volt, mégsem jelentette fel.

Lelkes és lelkesítő volt mindenben, amibe belefogott. Az átélt viharok – amelyek nem kerültek el, igaz, ő sem azokat – nem törték meg. Fiatalkorától ír verseket, színdarabokat. Zseniális szervezőként színre vitt több maga és más szerzők által írt darabot. Közben élte példás családi életét, miután 1931-ben megnősült, és négy gyermek boldog apja lett. Az egy leány és három fiú nagyon sok szeretetet és műveltséget kapott apjuktól, de a sors újból próbára teszi teherbírását: legidősebb fia súlyos cukorbetegségben elhunyt. Igaz keresztényként viseli rettenetes bánatát.

Hogy mi mindenben vállal szerepet, azt még távirati stílusban is sok volna felsorolni. Néhány ezek közül említést érdemel: 1940-ben megalakítja az első polgárőrséget, és Váradvelence első leventeparancsnoka. Még fiatal tanító korában szorgalmasan gyűjti a bihari népszokásokat, gyűjteménye sajnos csak kéziratban maradt – ugyanúgy, mint a nagyváradi vár története.

A velencei kultúrházhoz nemcsak az általa szervezett és előadott színdarabokon keresztül kötődött, hanem annak építéséhez is, mivel apósa, a Téglagyár akkori főgépésze, ingyen szállította a téglát, még ha az nem is volt elsőosztályú.

A veszély megint csak ott settenkedik körülötte: 1940-ben a vasgárdisták rálöttek az otthonában, de lévén, hogy még élet volt rendelve számára, egy drótkötél megváltoztatta a golyó röppályáját. Életben maradt. Velencéhez kötődő hűségének nyomai felbukkannak. Jóbarátja volt Zitzmann ka-

nonoknak, aki megpróbálta az olasz gyülekezetbe átcsábítani. De hívták őt Budapestre is kántornak és tanárnak az ottani kántorképzőbe. Ám ő maradt szívvel-lélekkel velencei, pedig nemegyszer törték derékba a pályáját.

Az '50-es években minden május 1-jét a kommunista államvédelem, a Securitate fogdájában töltötte. Majd miután a felvonulások lezajlottak, hazaengedték. Mai szóhasználatnál élve úgy mondanánk, hogy stresszelni akarták vagy inkább megtörni. Talán tartottak karizmatikus egyéniségétől. Rendszeres házkutatással tették változatossá amúgy sem egyhangú életét. De még ezzel sem tudták felmorzsolni, mert akinek olyan erős volt a hite, mint öneki, azon nem fogott ki a világ gyarlósága. Itt most érdemes megállni egy percre, mint amikor egy elhunyt személy tiszteletére csenddel adózunk. Egy ember 86 évébe befér: háború, fogság, meghurcoltatás, merénylet, családi tragédia, házkutatás stb. Ezt mind ő kapta a sorstól, pedig oly sokat és szépet adott másoknak.

Egy este hazafelé igyekeztében egy gátlástalan fiatalember némi pénz reményében úgy ütötte le, hogy az állkapcsa szilánkosra tört. Összetörve, összerugdosva, vérbe fagyva, otthona közelében találtak rá a közelben lakók. Ám az isteni csoda itt is érvényesült. Ha lassan is, de felépült, és még néhány évig szolgálni tudta a váradvelencei Szeplőtelen Fogantatás templomát és gyülekezetét. Hihetetlen, de hangjának régi csengése megmaradt.

1988. május 17-én hunyt el. Nyugvóhelye a Rulikowski temetőben található.

Szilágyi Gyula